

OFBELDI Í NÁNUM SAMBÖNDUM

Rannsóknir benda til þess að margir verði fyrir ofbeldi í nánum samböndum og að það geti haft alvarleg áhrif á heilsufar þeirra. Ofbeldi byrjar oft og/eða versnar á meðgöngu. Einnig hefur verið sýnt fram á að erfiðar minningar úr fyrri samböndum geta gert vart við sig á meðgöngu og/eða í fæðingu. Þess vegna er mikilvægt að skima allar barnshafandi konur fyrir ofbeldi í nánu sambandi og bjóða fram aðstoð ef óskað er eftir. Það skiptir máli að þolendum ofbeldis sé gert kleift að segja frá því.

ÁHÆTTUÞÆTTIR

Fjölmargir þættir auka líkur á að konur verði fyrir ofbeldi í nánum samböndum, svo sem ungur aldur, litlar tekjur, þungun, geðræn vandamál, kynferðislegt ofbeldi í æsku og áfengis- og vímuefnaneysla fórnarlamb og/eða geranda. Samspil þessara þátta er flókið og erfitt að skera úr um vægi hvers og eins.

ÁHRIF Á HEILSUFAR MÓÐUR OG BARNIS

Afleiðingar ofbeldis í nánum samböndum eru af ýmsum toga og einkenni margvísleg og oft óljós. Að vera í ofbeldissambandi getur haft alvarleg og langvinn áhrif á heilsu þolandans. Mikil streita einkennir ofbeldissambönd og sú streita getur m.a. aukið líkur á sálrænum erfiðleikum eins og kvíða, þunglyndi, áfallastreitu, litlu sjálfstrausti, sektarkennd, sjálfsvígum o.fl.

Á meðgöngu eru blæðingar og sýkingar algengari og einnig fósturlát. Áhættuhegðun eins og reykingar, neysla áfengis og/eða lyfja á meðgöngu er einnig algengari.

Lág fæðingarþyngd, fyrirburafæðingar, lengt 1. stig fæðingar og áhaldafæðingar eru tíðari hjá þessum konum. Meginniðurstöður rannsókna eru þær að áföll í móðurkviði og á bernskuárum á borð við heimilisofbeldi geta haft skaðleg og varanleg áhrif á þroska miðtaugakerfis barnsins og þ.a.l. geðræna sem og líkamlega heilsu þess allt fram á fullorðinsár.

SKIMUN

Skimað er fyrir ofbeldi í mæðravernd. Spurt er í einrúmi, án þess að maki eða annar fjölskyldumeðlimur sé viðstaddur. Það getur verið í fyrstu skoðun eða í 16 vikna skoðun eða á öðrum tíma ef það hentar betur. Ef þörf er á túlki, notið þá viðurkenndan túlk, en ekki vin eða fjölskyldu. Mikilvægt er að útskýra að skimunarviðtalið sé fastur liður í heilbrigðismati allra sem koma í mæðravernd.

Byrjað er á að veita almennar upplýsingar um skimunina og meðferð upplýsinga. Skimunin felst í því að spyrja allar barnshafandi konur hvort þær hafi einhvern tímann upplifað ofbeldi.

Dæmi um spurningar:

- Er maki þinn góður við þig?
- Líður þér vel heima?
- Ertu einhvern tímann hrædd við maki þinn?
- Finnst þér að maki þinn reyni að ráða yfir þér og einangra frá fjölskyldu og vinum?
- Hefur maki þinn lagt hendur á börnin þín eða hótað þeim?

Ef konan greinir frá ofbeldi er mikilvægt að sýna það með orðum að henni sé trúað og útskýra fyrir henni að ofbeldi sé aldrei þolanda að kenna. Fá upplýsingar um tengsl við geranda. Mikilvægt er að styðja konuna í því sem hún vill gera og virða þær ákvarðanir sem hún tekur.

- Veita fræðslu um heilbrigðisvandamál sem heimilisofbeldi getur valdið
- Meta líðan
- Veita tilfinningalegan stuðning
- Kynna úrræði
- Fara yfir varnir og stuðning
- Gera öryggismat og áætlun

[112.is](#) Ýmsar upplýsingar um ofbeldi, úrræði og aðstoð á mörgum tungumálum.

[Ofbeldi í nánum samböndum. Klínískar leiðbeiningar.](#)

<https://www.heilsuvera.is/efnisflokkar/ofbeldi-og-vanraeksla/tegundir-ofbeldis/heimilisofbeldi/>